

Advies 2021/23

Uitgebracht op vraag van de SIOD

Ontwerp van Strategisch plan voor sociale fraudebestrijding Periode 2022-2025

Inhoud

Samengevat.....	1
1 Het Strategisch plan voor sociale fraudebestrijding 2022-2025.....	2
1.1 Transversale uitdagingen	2
1.2 Strategische doelstellingen	3
1.3 Fraudefenomenen.....	3
2 Advies van het Comité.....	3

Samengevat

Aan het ABC wordt het Strategisch plan voor sociale fraudebestrijding 2022-2025 voor advies voorgelegd. Dit legt voor een periode van 4 jaar het strategisch referentie- en beleidskader vast voor de strijd tegen de sociale fraude.

Het Comité wenst de volgende elementen onder de aandacht te brengen :

- de handhavings- en sanctionerende opdracht van de inspectiediensten is van belang maar daarnaast moet er ook voldoende oog zijn voor i) preventief en begeleidend optreden alsook voor ii) het feit dat inbreuken ook gepleegd kunnen worden door individuen die ter goeder trouw handelen.
- een strategische benadering van sociale fraude is zeker belangrijk maar ook het operationele aspect van de fraudebestrijding blijft onverminderd van belang. De sociale inspectiediensten moeten dan ook over voldoende operationele middelen beschikken om sociale fraude en sociale dumping te bestrijden en de verschillende doelstellingen op dit gebied te verwezenlijken.
- de sociale inspectiediensten vormen de centrale actoren in de bestrijding van sociale fraude maar i) het kan waardevol kan zijn om, in aanvulling hierop, ook de uitvoeringsinstellingen (OISZ maar ook de private spelers) te betrekken in het operationele aspect van preventie en de fraudebestrijding en ii) ook een goede samenwerking met werkgevers- en zelfstandigen- maar ook met de individuele sectororganisaties is in het belang van een goede fraudebestrijding.

1 Strategisch plan voor sociale fraudebestrijding 2022-2025

Het Strategisch plan 2022-2025¹ legt voor een periode van 4 jaar het strategisch referentie- en beleidskader vast voor de strijd tegen de sociale fraude. Het houdt rekening met de bestuursovereenkomsten van de OISZ en van de FOD's. Het Strategisch plan wordt vervolgens jaarlijks verder geconcretiseerd in een Operationeel actieplan voor de bestrijding van sociale fraude.

Het Strategisch plan 2022-2025 omschrijft:

- de transversale uitdagingen in de strijd tegen de sociale fraude,
- de strategische doelstellingen van de strijd tegen de sociale fraude en
- de aan te pakken fraudefenomenen.

1.1 Transversale uitdagingen

Het Strategisch plan 2022-2025 brengt 8 transversale uitdagingen onder de aandacht, die in 3 categorieën worden gebundeld:

1. de uitdagingen voor het beleid
  - Een risico georiënteerde en evidence based aanpak, dit is de wil om te focussen op prioritaire fraudefenomenen en om de strijd tegen de sociale fraude meer wetenschappelijk te onderbouwen;
2. de uitdagingen op het vlak van de preventie, controle en handhaving
  - de aanpassing van de maatregelen inzake preventie, detectie, controle, sanctionering en invordering aan de motieven en karakteristieken van de overtredingen en van de overtreeders;
  - de technologische ontwikkelingen : professionalisering en modernisering van de inspectiediensten (door digitalisering en de uniformisering van de processen) zodat hun analysetools toelaten om fraudefenomenen te detecteren waarvoor gebruik wordt gemaakt van recente technologische ontwikkelingen, het gebruik van datamatching en datamining, en het verbeteren van de gegevensuitwisseling;
  - de continuering : investeren in mensen en middelen, en meer bepaald in de uitbreiding van het aantal inspecteurs en in innovatieve technieken;
3. de uitdagingen op het vlak van samenwerking
  - een geïntegreerde en globale sectorale aanpak van de prioritaire fraudefenomenen door met zoveel mogelijk aspecten van een fenomeen rekening te houden binnen het beleid en de aanpak, de convergentie tussen inspectiediensten te bevorderen en de sectorspecifieke aanpak voort te zetten;
  - programmawerking (geheel van projecten die hetzelfde doel nastreven) voor prioritair gerangschikte fenomenen;

---

¹ Overeenkomstig het Sociaal Strafwetboek wordt het beleid van de strijd tegen de illegale arbeid en de sociale fraude bepaald door de Ministerraad, die de ministers bevoegd voor Sociale Zaken, Werk, Justitie, Zelfstandigen en de Bestrijding van de sociale fraude met de uitvoering ervan belast. Deze ministers delen dit beleid mee aan de SIOD.

- aandacht voor fraudefenomenen die voortvloeien uit internationalisering, flexibilisering van de arbeidsmarkt en (arbeids)migratie : namelijk de wil om alle krachten en competenties op nationaal en internationaal vlak te bundelen via een gestructureerd en gecoördineerd overleg en aanpak;
- de samenwerking versterken, op nationaal en supranationaal vlak, en meer bepaald tussen sociale inspectiediensten onderling, tussen sociale inspectiediensten, federale en regionale diensten, lokale overheden, justitie en federale politie alsook met de buurlanden en ruimer binnen EU-verband.

1.2 Strategische doelstellingen

Het Strategisch plan 2022-2025 identificeert ook 8 strategische doelstellingen oftewel prioritaire objectieven:

1. Sociale fraude en sociale dumping verminderen door de Europese en internationale samenwerking te versterken.
2. Het waarborgen van het concurrentievermogen van onze bedrijven en daarmee het garanderen van eerlijke concurrentie.
3. Een inclusieve arbeidsmarkt creëren die de veiligheid en de gezondheid op het werk garandeert voor alle werknemers.
4. Versterking van de inspectiediensten om te zorgen voor een grotere capaciteit om op te treden en een grotere slagkracht.
5. Vereenvoudiging van de administratie (met inbegrip van de digitalisering), de wetgeving en verbetering van de informatie om de transparantie te vergroten, onbedoelde onregelmatigheden te voorkomen en social engineering te bestrijden.
6. Verhogen van het risico om gepakt te worden en verbeteren van de effectiviteit van de sancties.
7. Het voorkomen van sociale fraude.

1.3 Fraudefenomenen

Tot slot vat het Strategisch plan 2022-2025 de fraudefenomenen en de beleidsprioriteiten samen die vervolgens door de operationele actieplannen zullen worden beoogd. Vijf daarvan stemmen overeen met de fenomenen die reeds in het laatste Operationeel actieplan van de SIOD zijn opgenomen, namelijk de sociale dumping, de niet-aangegeven arbeid, de bijdragefraude, de uitkeringsfraude en de mensenhandel. Er werd een nieuwe prioriteit aan toegevoegd. Ze heeft betrekking op de uitwerking van een inclusieve arbeidsmarkt die de veiligheid en de gezondheid op het werk garandeert voor alle werknemers.

2 Advies van het Comité

Het Comité waardeert de inspanningen die vanuit de SIOD worden geleverd om de stakeholders te betrekken bij de opmaak van het Strategisch Plan. Het ABC werd in het voorjaar van 2021

reeds een eerste keer geconsulteerd met het oog op de opmaak ervan². Het Comité stelt met tevredenheid vast dat het ontwerp van Strategisch Plan dat voor advies wordt voorgelegd, rekening houdt met de bezorgdheden en opmerkingen die het eerder aangaf.

In het kader van de huidige adviesvraag wenst het ABC nog te wijzen op volgende elementen:

- het Comité erkent het belang van de handhavings- en sanctionerende opdracht van de inspectiediensten maar vraagt dat er daarnaast voldoende oog is voor:
  - preventief en begeleidend optreden³ en,
  - het feit dat inbreuken ook gepleegd kunnen worden door individuen die ter goeder trouw handelen. In deze situaties zou er ruimte moeten zijn voor pragmatisch optreden. Het meest uitgesproken voorbeeld op dit moment zijn wellicht de controles op het gebruik van de crisissteun COVID. Uiteraard zijn controles hierop belangrijk en noodzakelijk maar bij de vaststelling van inbreuken is het billijk om rekening te houden met het feit dat i) het geheel aan maatregelen en de bijhorende toekenningscriteria complex zijn (geweest) en ii) en cours de route meermaals zijn gewijzigd. Voor de betrokken zelfstandigen was het hierdoor lang niet evident om correct in te schatten voor welke maatregel zij in welke situaties in aanmerking kwamen. Het Comité acht het redelijk dat men hiermee, waar nodig⁴, rekening kan houden bij de eventuele sanctionering van de inbreuk.
- het Comité herhaalt dat een strategische benadering van sociale fraude zeker belangrijk is⁵ maar wijst ook op het onverminderd belang van het operationele aspect van de fraudebestrijding (i.c. preventie en controle van sociaal misbruik). Het onderstreept in dit kader dat de sociale inspectiediensten over voldoende operationele middelen moeten beschikken om sociale fraude en sociale dumping te bestrijden en de verschillende doelstellingen op dit gebied te verwezenlijken. In dit verband is de versterking van de verschillende inspectiediensten van essentieel belang. In aanloop naar de begrotingsbesprekingen van oktober 2021 pleitte het RSVZ ervoor om de dienst ECL met 26 personen te versterken. Dit is noodzakelijk om gepensioneerde personeelsleden te vervangen en de sociale fraude in het sociaal statuut van de zelfstandigen doeltreffend te bestrijden. Uiteindelijk werd slechts een versterking van 5 personen toegestaan. Dit is ontoereikend, zeker in het licht van de actuele noden van het RSVZ⁶. Het Comité zou graag zien dat de versterking van de inspectiediensten ook op de agenda van de volgende begrotingsbesprekingen wordt geplaatst.

---

² Het ABC werd gevraagd om met behulp van een vragenlijst input te geven voor de concrete uitwerking van het Strategisch Plan. Zie in dit verband ABC-advies 2021/14 'SIOD-bevraging ter voorbereiding van het Strategisch Plan Socialefraudebestrijding 2022-2025' van 23 juni 2021

³ Zie het ABC-advies 2021/14 'SIOD-bevraging ter voorbereiding van het Strategisch Plan Socialefraudebestrijding 2022-2025 van 23 juni 2021'

⁴ Bv. wanneer geen kwader trouw blijkt

⁵ Zie het ABC-advies 2021/14 'SIOD-bevraging ter voorbereiding van het Strategisch Plan Socialefraudebestrijding 2022-2025 van 23 juni 2021' en het ABC-advies 2020/21 'Ontwerp van Actieplan Sociale Fraudebestrijding 2021' van 5 november 2020

⁶ Zo heeft de coronacrisis bijvoorbeeld geleid tot een zeer grote toename van het aantal dossiers. Het RSVZ wordt nu geconfronteerd met een stock van 4.000 crisisdossiers, naast zijn gebruikelijke taken.

- de sociale inspectiediensten vormen de centrale actoren in de bestrijding van sociale fraude. Het Comité merkt echter op dat :
  - het waardevol kan zijn om, in aanvulling hierop, ook de uitvoeringsinstellingen (OISZ maar ook de private spelers⁷) te betrekken in het operationele aspect van preventie en de fraudebestrijding. Zij zijn immers het aanspreekpunt van de sociaal verzekerde, verstrekken (eerstelijns)informatie en beoordelen initiële aanvragen. Bovendien zijn ze ook vertrouwd met het terrein en nemen in het kader van hun opdracht als uitvoeringsinstelling⁸ soms initiatieven⁹ die passen in of bijdragen tot de objectieven¹⁰ die de SIOD stelt op het vlak van fraudebestrijding. Het Comité denkt dat het dan ook nuttig kan zijn om de meewerkende instellingen te betrekken en na te gaan hoe ook zij een partner kunnen zijn in de strijd tegen sociale fraude.
  - een goede samenwerking met werkgevers- en zelfstandigen- maar ook met de individuele sectororganisaties in het belang is van een goede fraudebestrijding. De engagementen tot dergelijke constructieve samenwerking werden in 2018 geformaliseerd in een charter¹¹. Het Comité benadrukt de principiële waarde van dit charter en het belang om de erin opgenomen engagementen maximaal na te komen.

Namens het Algemeen Beheerscomité voor het sociaal statuut der zelfstandigen, op 17 november 2021:

Veerle DE MAESSCHALCK,
Secretaris

Jan STEVERLYNCK,
Voorzitter

Deze dossiers worden bovendien steeds complexer en zullen moeten worden verwerkt met minder beschikbaar personeel dan in 2020.

⁷ Zoals sociaalverzekeringsfondsen of mutualiteiten

⁸ Bv. informatieverstrekking

⁹ Bv. nudging

¹⁰ Bv. fraudepreventie

¹¹ Charter tussen werkgevers- en zelfstandigenorganisaties en sociale inspectiediensten van 9 maart 2018